

становки у межах певної адміністративно-територіальної одиниці; координаційна діяльність, виражена зовні у певних формах, здійснюється і по вертикалі, і по горизонталі. Останнє треба розуміти як специфіку методів управління впливу суб'єктів координації правоохоронної діяльності на регіональному рівні.

Вважаємо, що до форм координаційної діяльності в органах внутрішніх справ на регіональному рівні належать: обмін інформацією з питань боротьби зі злочинністю і стосовно діяльності відповідної ланки системи, а також створення єдиного інформаційного фонду реєстрації правопорушень у районі, місті, регіоні, який використовується для аналітичної та прогностичної роботи з планування правоохоронних заходів як державними органами та установами, так і громадськими організаціями; взаємне інформування про стан оперативної обстановки; вивчення та розповсюдження позитивного досвіду; спільні аналізи стану правопорушень в регіоні; спільне планування та здійснення узгоджених правоохоронних заходів; створення постійно діючих координаційних органів; проведення координаційних нарад.

Список літератури: 1. Цветков В.В. Державне управління: основні фактори ефективності (політико-правовий аспект). Х., 1996. 2. Плішкін В.М. Теорія управління органами внутрішніх справ: Підручник / За ред. Ю.Ф. Кравченка. К., 1999. 3. Адміністративне право України: Підручник для юрид. вузів і фак. / За ред. Ю.П. Битяка. Х., 2000. 4. Філонов В.П. Состояние, причины преступности в Украине и её предупреждение: Монография. Донецк, 1999. 5. Литвинов О.М. Координація дій суб'єктів профілактики злочинів. Магістерська робота. Х., 2000.

Надійшла до редакції 21.02.07

О. В. Джафарова, В. О. Іванцов

Заходи адміністративного примусу в діяльності органів державної податкової служби України

Подальший розвиток демократії, зміцнення законності і державної дисципліни нерозривно пов'язані з підвищенням якості та ефективності роботи правоохоронних органів і, зокрема, органів державної податкової служби (далі – органи ДПС) України, що пояснюється рядом об'єктивних та суб'єктивних факторів, які породжено побудовою ринкових відносин, новими підходами до вирішення багатьох важливих завдань, що постають перед молодого незалежною державою.

Для виконання своїх завдань та функцій держава використовує різноманітні засоби, особливе місце серед яких належить правовим, зокрема, адміністративно-правовим засобам. Основою останніх є заходи адміністративного примусу, які є необхідним засобом виконання основних завдань та функцій державними органами з метою захисту інтересів держави та громадян України. Тому вирішення питань щодо виділення заходів адміністрати-

вного примусу, вивчення їх правового потенціалу, дослідження проблем застосування, систематизації тощо є актуальним завданням сучасної науки.

Однією із ознак адміністративного примусу, як складової соціального, державно-правового примусу, є його державно-владний характер застосування від імені держави уповноваженими державними органами та їх посадовими особами [1, с.103; 2, с. 31; 3, с. 13]. Саме тому значна кількість науковців акцентує увагу на специфіці адміністративно-примусової діяльності певних державних органів. Наприклад, А. Т. Комзюк виробив теорію адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції [2], А. А. Єгупенко, О. Ю. Салманова акцентують увагу на адміністративному примусі в діяльності органів ДАІ [4; 5], А. В. Сергєєв – на адміністративному примусі в діяльності підрозділів місцевої міліції щодо охорони громадського порядку, О.В. Баклан – в діяльності органів охорони праці [6], В. Т. Комзюк – митних органів [7].

Нині дослідженню заходів адміністративного примусу в діяльності органів ДПС не приділено достатньої уваги.

Головною метою даної статті є виділення серед сукупності передбачених законодавством примусових заходів, які мають право застосовувати посадові особи органів ДПС, тих заходів, які можна вважати адміністративно-примусовими, що сприятиме більш якісному дослідженню діяльності органів ДПС, що, в свою чергу, вплине на вдосконалення їх роботи, а також дослідження правового потенціалу адміністративного примусу.

Наукова новизна даної статті визначається тим, що в ній обґрунтовано застосування заходів адміністративного примусу органами ДПС, вперше виділено заходи даного різновиду державного примусу в діяльності вищезазначених органів, розглянуто їх зміст та проблеми правового регулювання. У результаті чого авторами висловлено рекомендації, спрямовані на удосконалення законодавства, яке регулює діяльність органів ДПС щодо застосування відповідних заходів примусу.

Однак, перш ніж перейти до виділення заходів адміністративного примусу (тобто визначення, які саме заходи є адміністративно-примусовими) в діяльності органів ДПС, необхідно з'ясувати, чи входить до їх компетенції застосування цього виду державного примусу. Так, аналіз наукових, нормативних джерел свідчить, що у податковому праві й законодавстві передбачаються засади застосування заходів державно-правового примусу. На жаль, сьогодні ще немає єдності думок серед учених-юристів щодо визначення цих примусових заходів в цілому. У чинному законодавстві використовується узагальнюючий термін «примусові заходи» [8]. Або ж, у переважній більшості, визначені конкретні примусові заходи (перевірка документів, вимагання усунення виявлених пра-

вопорушень податкового законодавства). Саме відсутність єдиного визначення й обумовлює певні дискусії навколо питання, чи є примус, визначений у податковому праві (а, значить, і в діяльності органів ДПС) самостійним різновидом державно-правового примусу, чи все ж таки він є адміністративним примусом.

Для вирішення цього питання необхідно звернутись до визначення адміністративного примусу, яке виражається через його юридичні ознаки, при цьому необхідно пам'ятати, що термін «адміністративний примус» не має, так би мовити, «офіційного статусу», його сформульовано лише на доктринальному рівні [9, с. 46–49]. Щодо юридичних ознак адміністративного примусу, які відповідають сучасному уявленню про це правове явище, то до них слід віднести наступне: 1) заходи адміністративного примусу застосовуються, як правило, органами виконавчої влади та їх посадовими особами. Лише в окремих випадках, як виняток, їх застосування покладається на суди (суддів) і представників окремих об'єднань громадян; 2) заходи адміністративного примусу застосовуються як до фізичних, так і до юридичних осіб; 3) адміністративний примус не пов'язаний з підпорядкованістю; 4) однією з визначальних ознак адміністративного примусу є те, що заходи впливу застосовуються саме в примусовому порядку; 5) застосування адміністративно-примусових заходів здійснюється на основі норм права; 6) заходи адміністративного примусу можуть мати характер морального, організаційно-правового, майнового, особистісного чи іншого впливу; 7) специфіка підстав застосування адміністративного примусу полягає в тому, що його заходи можуть застосовуватися як при вчиненні протиправних діянь, так і при настанні надзвичайних ситуацій. Також необхідно відзначити, що адміністративний примус може застосовуватися у разі загрози виникнення правопорушення; 8) адміністративний примус використовується в державному управлінні для охорони суспільних відносин, що виникають у цій сфері державної діяльності; 9) адміністративний примус застосовується з метою спонукання громадян до виконання загальнообов'язкових правил; попередження чи припинення протиправних дій; надзвичайних ситуацій, забезпечення громадської безпеки у разі їх виникнення та локалізації їх наслідків; притягнення правопорушників до відповідальності; 10) процедура застосування адміністративного примусу відрізняється оперативністю [10, с. 76–79].

Аналізуючи примусові заходи в діяльності органів ДПС, можна стверджувати, що вони повністю відповідають цим ознакам. Єдине питання виникає щодо нормативного регулювання застосування адміністративно-примусових заходів. Так, раніше вчені одностайно наголошували на тому, що адміністративний примус регулюється нормами адміністративного права [11, с. 214; 12, с. 116; 2, с. 33]. Нині з появою фінансового, митного, податково-

го, земельного, екологічного права виникає питання щодо існування нових різновидів державно-правового примусу, але всі їх ознаки, крім матеріально-технічної бази, запозичуються у адміністративного примусу, що ставить під сумнів доцільність їх відокремлення як самостійних, оскільки в Україні відсутні соціальні, а, як наслідок, і правові передумови для збільшення різноманітних примусових заходів [13, с. 190]. Так, органи ДПС мають право застосовувати заходи відповідальності за порушення податкового, валютного та іншого законодавства, тобто, якщо виділяти різновиди державного примусу залежно від норм галузі права, що регулює застосування того чи іншого заходу примусу, то органи ДПС у своїй діяльності застосовують заходи як адміністративного, так і фінансового примусу, що, як уявляється, є невинуватим та незрозумілим [14, с. 5]. Тому можна стверджувати, що правова база адміністративного примусу значно розширилась. При її аналізі можна з'ясувати, що це публічне право [1, с. 118].

Однією з особливостей примусових заходів, що застосовуються органами ДПС, є їх закріплення у досить значній кількості нормативно-правових актів у той час як, наприклад, перелік заходів адміністративного примусу в діяльності міліції визначено одним нормативним актом [2, с. 37]. Але спочатку зупинимось на виділенні заходів адміністративного примусу, що закріплені Законами України «Про державну податкову службу в Україні», «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» [15] та деякими іншими законами. Враховуючи зазначені вище ознаки адміністративного примусу, до його заходів, на нашу думку, слід віднести:

1) *перевірку документів, що посвідчують особу* (п. 3 ч. 1 ст. 11 Закону України «Про державну податкову службу в Україні»). Цей захід застосовується під час проведення перевірок;

2) *вимогу усунення порушень податкового законодавства* (п. 8 там же). Така вимога адресується платникам податків, діяльність яких перевіряється, при цьому посадові особи органів ДПС мають право контролювати виконання своїх законних вимог;

3) *вимогу припинення протиправних дій* (п. 8 там же). До них законом віднесені дії, які перешкоджають здійсненню повноважень посадовими особами органів ДПС;

4) *вилучення копій фінансово-господарських та бухгалтерських документів* (п. 9 там же). Даний захід адміністративного примусу застосовується під час проведення перевірок з метою засвідчення фактів приховування (зниження) об'єктів оподаткування, несплати податків та зборів (обов'язкових платежів);

5) *вилучення оригіналів первинних фінансово-господарських та бухгалтерських документів* (п. 9 там же). Його можна здійснити

лише на підставі рішення суду при проведенні арешту активів платника податків;

б) *стягнення суми недоїмки* (п. 11 там же). Порядок та підстави застосування даного заходу адміністративного примусу регламентується законом «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами»;

7) *вимогу проведення інвентаризації основних фондів, товарно-матеріальних цінностей та коштів* (п. 15 там же). У разі відмови у проведенні таких інвентаризацій посадові особи органів ДПС мають право звертатися до суду щодо спонукання до проведення таких інвентаризацій;

8) *опечатування кас, касових приміщень, складів та архівів* (п. 15 там же). Таке опечатування здійснюється на строк не більше 24-х годин до ухвалення рішення судом про необхідність проведення інвентаризації або адміністративного арешту активів;

9) *адміністративний арешт активів*. Порядок та підстави застосування цього заходу врегульовано ст. 9 закону «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами». Даним законом адміністративний арешт активів визначається як винятковий спосіб забезпечення можливості погашення податкового боргу платників податків;

10) *конфіскацію алкогольних напоїв та тютюнових виробів* (ст. 9 закону «Про акцизний збір на алкогольні напої та тютюнові вироби»). Цей захід адміністративного примусу застосовують начальники державних податкових інспекцій України та їх заступники, якщо на пляшці (упаковці) вищевказаних товарів немає марок акцизного збору;

11) *зупинення діяльності суб'єктів підприємницької діяльності*. Так, наприклад, воно здійснюється до дня сплати штрафів чи придбання торгового патенту або оформлення пільгового торгового патенту [16], або в результаті призупинення чи анулювання ліцензії на провадження діяльності, ліцензування якої віднесено до компетенції органів державної податкової служби [17].

При виділенні заходів адміністративного примусу в діяльності органів ДПС особливу увагу слід приділити примусовим заходам, що вправі застосовувати податкова міліція, яка є спеціальним підрозділом органів ДПС по боротьбі з податковими правопорушеннями. У ст. 22 Закону України «Про державну податкову службу в Україні» законодавець закріплює права податкової міліції, посиляючись при цьому до переліку прав, які закріплені у законі України «Про міліцію».

При аналізі зазначених примусових заходів у діяльності міліції до адміністративно-примусових заходів, що входять до компетенції застосування податковою міліцією, слід віднести:

1) *вимогу припинити протиправну поведінку*;

- 2) перевірку документів;
- 3) привід осіб, які ухиляються без поважних причин від явки за викликом в орган податкової міліції;
- 4) взяття на облік і офіційне застереження про неприпустимість протиправної поведінки;
- 5) адміністративне затримання. Право на застосування адміністративного затримання податковою міліцією не отримало свого закріплення у Кодексі України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), що зумовлює ситуацію, коли адміністративне затримання порушника має здійснюватися у порядку, встановленому КУпАП, хоча останній їх застосування не відносить до повноважень податкової міліції;
- 6) доставлення порушника. Даний захід адміністративного примусу не передбачено для застосування органами податкової міліції. Але здійснити затримання без доставлення порушника неможливо, тому фактично цей захід застосовується, знову ж таки, у порядку, передбаченому КУпАП;
- 7) особистий огляд;
- 8) огляд речей, вантажів, багажу, транспортних засобів;
- 9) накладення адміністративних стягнень, передбачених КУпАП.;
- 10) входження на земельні ділянки, до житлових та інших приміщень громадян;
- 11) внесення подань до державних органів, підприємств, установ, організацій, посадовим особам про необхідність усунення причин та умов, які сприяли вчиненню правопорушень;
- 12) вилучення предметів і речей, заборонених або обмежених в обороті, а також документів та зразків сировини та продукції;
- 13) опечатування кас, складів та архівів;
- 14) використання засобів зв'язку, які належать підприємствам, установам, організаціям;
- 15) застосування засобів впливу;
- 16) застосування спеціальних засобів;
- 17) застосування вогнепальної зброї.

Перелік заходів адміністративного примусу в діяльності податкової міліції порівняно з міліцією дещо звужений, що пов'язано з її специфічним правовим статусом. У зв'язку з цим, хоча назва виділених вище заходів адміністративного примусу нічим не відрізняється від таких же примусових заходів в діяльності міліції, все ж вони мають свої особливості щодо порядку та підстав їх застосування крізь призму саме податкового законодавства. На цей момент безпосередню увагу звертає й законодавець [8]. Тому існує актуальна проблема щодо наукового дослідження потенціалу заходів адміністративного примусу в діяльності податкової міліції.

Так, наприклад, взяття на облік і офіційне застереження про неприпустимість протиправної поведінки застосовується до осіб, які систематично порушують громадський порядок, якщо ці порушення незначні за своїм характером і не тягнуть за собою юридичної відповідальності [2; с. 92]. Як уявляється, в такому контексті цей захід примусу податкова міліція не застосовує, адже це не входить до сфери її діяльності. Щодо накладення адміністративних стягнень, то такі повноваження у підрозділів податкової міліції майже відсутні. Начальник відповідного підрозділу податкової міліції має таке право лише за відсутності начальника відповідної податкової інспекції (коли виконує його обов'язки). Але за специфікою структурної організації податкової міліції начальник відповідного підрозділу не завжди є заступником начальника органу ДПС.

Тому варто звернути увагу на необхідність чіткого закріплення визначення та переліку повноважень податкової міліції (а, значить, і заходів адміністративного примусу) у 22-ій статті Закону України «Про державну податкову службу в Україні», яке є необхідним для покращення можливості ознайомлення з примусозастосовчою діяльністю цих органів її суб'єктів, що має вплинути на дотримання прав і свобод громадян та підвищення її ефективності, а також є важливим кроком щодо визначення системи заходів адміністративного примусу.

Окремо слід вирішувати питання щодо виділення заходів адміністративного примусу, що пов'язані з відповідальністю (заходи адміністративної відповідальності), які мають право застосовувати органи ДПС. Перелік цих заходів є досить вагомим, що зумовлено їх закріпленням значною кількістю нормативно-правових актів, як на законодавчому, так і на підзаконному рівнях.

Спробуємо виділити заходи відповідальності, що застосовують органи ДПС, які закріплені у законодавчих нормативних актах. Згідно ст. 234-2 КУпАП, органи ДПС розглядають правопорушення, передбачені ст.ст. 164-1 та 166-6 КУпАП. За вчинення даних правопорушень керівники відповідних податкових органів мають право накладати адміністративне стягнення – штраф.

Більш складною є ситуація щодо виділення заходів відповідальності, які закріплені іншими Законами України. Так, аналіз нормативних джерел дозволяє вести мову про одночасне використання кількох назв фактично одного і того ж заходу відповідальності:

- фінансові санкції [18; 19];
- фінансові (штрафні) санкції [8], хоча в Інструкції про порядок застосування штрафних (фінансових) санкцій органами державної податкової служби, затвердженій наказом ДПА України від 17 березня 2001 року № 110, мова вже йде про штрафні (фінансові) санкції.

- штрафні санкції (штраф) [15];
- штраф [16];

За своєю юридичною природою кожен з вищезазначених заходів відповідальності є нічим іншим, як штрафом, який необхідно вважати платою у фіксованій сумі або у вигляді відсотків від суми податкового зобов'язання, яка стягується з платника податків у зв'язку з порушенням ним правил оподаткування, визначених відповідними законами.

Законом України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» передбачено також застосування такого заходу відповідальності, як пеня (у науковій літературі його відносять до фінансових санкцій [14, с. 15]), тобто плата у вигляді відсотків, нарахованих на суму податкового боргу, що стягується з платника податку у зв'язку з несвоєчасним погашенням податкового зобов'язання.

При дослідженні основних видів адміністративних стягнень, не передбачених КУпАП, Н. В. Хорощак доходить до висновку, що для ідентифікації адміністративно-правової санкції як адміністративного стягнення вона має відповідати хоча б одній з таких вимог:

- застосовуватися за порушення норм, що регулюють адміністративні правовідносини, які охороняються нормами адміністративного права;
- застосовуватися органами, наділеними адміністративно-юрисдикційними повноваженнями;
- мати каральний характер [3, с. 98].

Аналізуючи штрафи та пеню, що застосовуються за порушення податкового законодавства, в контексті їх відповідності вищезазначеним вимогам можна зробити висновок, що вони є адміністративними стягненнями (звісно, і заходами адміністративного примусу), що, в свою чергу, не суперечить КУпАП (ст. 24).

Заходи відповідальності, що застосовуються органами ДПС, закріплено також у підзаконних нормативно-правових актах. Так, у разі порушення норм з регулювання обігу готівки у національній валюті та правил валютного законодавства, органи ДПС мають право застосовувати фінансові санкції [20; 21]. Дані фінансові санкції при їх аналізі за юридичною природою є штрафами. Аналогічною є ситуація щодо відповідності даних заходів відповідальності вимогам їхнього віднесення до адміністративних стягнень, на що безпосередню увагу звертає Н.В. Хорощак [3, с. 89]. Але згідно п. 22 ч. 1 ст. 92 Конституції України, відповідальність за адміністративні правопорушення має бути передбачена лише законами. Тому, на жаль, ми не можемо при виділенні заходів адміністративного примусу в діяльності органів ДПС говорити про дані заходи відповідальності, як про адміністративні. Їх краще називати «фінансові санкції» (штрафи). Таким чином, до заходів адмініс-

тративної відповідальності (складової адміністративного примусу), які мають право накладати органи ДПС, належать:

- штраф;
- пеня;
- фінансова санкція (штраф).

Отже, під час виділення заходів адміністративного примусу в діяльності органів ДПС, на наш погляд, виявлено ряд актуальних проблем, що потребують окремого дослідження та вивчення. Так, нами з'ясовано, що:

1) перелік заходів адміністративного примусу в діяльності органів ДПС є досить значним, що потребує його систематизації та класифікації, а також вивчення правового потенціалу кожного заходу окремо;

2) заходи адміністративного примусу в діяльності підрозділів податкової міліції потребують чіткого нормативно-правового регулювання як на законодавчому, так і на відомчому рівнях;

3) відповідні адміністративно-примусові заходи знаходять своє відображення у значній кількості нормативно-правових актів, що потребує закріплення їх визначення та переліку у єдиному нормативному акті – Законі України «Про державну податкову службу в Україні»;

4) усі заходи відповідальності, які мають право застосовувати органи ДПС, є заходами адміністративної відповідальності, тому вони потребують виключно законодавчого закріплення;

5) усі заходи відповідальності (крім пені), які мають право застосовувати органи ДПС, за своєю юридичною природою є нічим іншим як штрафом.

Наприкінці слід вказати на необхідність більш детального дослідження адміністративно-примусової діяльності органів ДПС, визначення системи заходів адміністративного примусу, що є необхідною умовою для закріплення поняття даного виду державного примусу, його ознак, засад застосування відповідних заходів у єдиному нормативно-правовому акті [1, с. 134-135; 10, с. 79], що, в свою чергу, сприятиме більш якісному вивченню діяльності даних органів, адже це є необхідною умовою вдосконалення їх роботи.

Список літератури: 1. Коломєць Т. О. Адміністративний примус у публічному праві України: теорія, досвід та практика реалізації: Монографія (За заг. ред. В. К. Шкарупи). Запорізький державний університет. Запоріжжя, 2004. 2. Комзюк А. Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації: Монографія. Х., 2002. 3. Хорошак Н. В. Адміністративні стягнення за законодавством України: Монографія. К., 2004. 4. Сгупенко А. А. Заходи запобігання та припинення адміністративних правопорушень на транспорті органами ДАІ МВС України: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Національна юридична академія імені Я.Мудрого. Х., 2002. 5. Салманова О.Ю. Адміністративно-правові засоби забезпечення міліцією безпеки дорожнього руху: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Національний університет внутрішніх справ. Х., 2002. 6. Баклан О. В. Контрольно-наглядова діяльність та адміністративний примус в сфері охорони праці: Автореф. дис. ...

канд. юрид. наук: 12.00.07 / Національна академія внутрішніх справ України. К., 2000.

7. Комзюк В. Т. Адміністративно-правові засоби здійснення митної справи: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Національний університет внутрішніх справ. Х., 2003.

8. Про державну податкову службу в Україні: Закон України від 04 грудня 1990 року №509-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. 1991. №6. Ст. 38.

9. Комзюк А. Т. Адміністративний примус: деякі загальні проблеми дослідження та правового регулювання в контексті забезпечення прав людини // Право України. 2004. № 4.

10. Іванцов В. Питання щодо нормативного закріплення поняття адміністративного примусу // Проблеми сучасного цивільного захисту: теорія і практика / За заг. ред. В. П. Садкового та Г. Є. Гребенюка. Галузеве видання. 36. Статей №2 2006.

11. Адміністративное право. Учебник под общ. ред. С. В. Кивалова. Х., 2004.

12. Коваль Л. В. Адміністративне право: Курс лекцій. Для студентів юрид. вузів та факультетів К., 1996.

13. Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Адміністративне право України: Підручник. К., 2003.

14. Відповідальність за порушення податкового, валютного та іншого законодавства: Навчально-методичні матеріали / Уклали: Науково-методичний відділ. Козин: ЦПН ДПА України, березень 2006 року.

15. Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами: Закон України від 21 грудня 2000 року № 2181-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. 2001. № 10. Ст. 44.

16. Про патентування деяких видів підприємницької діяльності: Закон України від 23 березня 1996 року №98/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1996. №20. Ст.82.

17. Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів: Закон України від 19 грудня 1995 року №481/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 46. Ст. 346.

18. Про оподаткування прибутку підприємств: Закон України від 28 грудня 1994 року №334/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 4. Ст. 28.

19. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у галузі торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України від 6 липня 1995 року №265/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 28. Ст. 205.

20. Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки у національній валюті // Указ Президента України від 12 червня 1995 року. № 436/95.

21. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет Кабінету Міністрів України від 19 лютого 1993 року №15-93 // Відомості Верховної Ради України. 1993. № 17. Ст. 184.

Надійшла до редколегії 16.01.07

І. Д. Казанчук, О. М. Федоренко

СУТНІСТЬ, ПОНЯТТЯ І НАПРЯМКИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ У ПРОЦЕСІ ПРАВОЗАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сфера забезпечення прав і свобод громадян у процесі правозахисної діяльності в цілому та питання конкретизації форм взаємодії органів внутрішніх справ з громадянами потребують комплексної уваги як з боку держави, так і з боку громадянського суспільства. Міліція покликана не тільки здійснити надійний захист прав і свобод, а ще й з повагою до них ставитися в ході залучення громадян до забезпечення законності й правопорядку в країні.

Вагомий внесок у дослідження даної проблеми зробили такі вчені, як О. М. Бандурка, В. В. Богудцький, І. П. Голосніченко, В. К. Колпаков, О. І. Ульянов та ін. На законодавчому рівні сьогодні ця робота здійснюється на підставі Законів України «Про міліцію» (1990 р.) та «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» (2000 р.). Згідно з науковими теоріями і правовими актами, до загальних форм взаємодії міліції і громадськості